

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN

A VILÁG VILÁGOSSÁGA

DÁVID FERENC-EMLÉKBESZÉD
EGY ELKÉPZELT NOVEMBERI ZARÁNDOKLATON

„Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. A lámpást sem azért gyűjtják meg, hogy a véka alá, hanem, hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Mt 5,14–16)

Régi idők emberei tették egymásra és egymás mellé ezeket a köveket. Korok és változó idők szelei építették, emelték a balladás Déva várának magaslatait, ahonnan őrszem vizsgálta a vár felé vivő utakat, a völgy vándorainak lépteit. Most szél füttyül a mohos kövek között, s az omladozó, roskadozó kövekhez már csak az éveket teszi hozzá az idő. Már nem vigyázza a környéket, kövei között csak néha csengenek az élet hangjai. De Déva vára nem merült a feledés homályába. Vonzó ereje van ma is.

Egyfelől a lent pezsgő városban járó emberek számára, a múlt, letűnt dicsőség jelképeivel csalogat. És, mint ilyen, vonzz minden idegent, csalogat magához, hogy megmászsd a hozzá vezető utat. Hív, hogy tapintsd köveit. A városba érkező szemei számára már messziről láthatóvá válik, s jelzi legelőször: megérkeztedél. Meséje a múlté: kedvesen szól a mohos kövek között idő-utazni szeretők számára, a régi dicsőségről. Történelmi emlék, turisztikai látványosság.

A hegyre épült falak számunkra, unitáriusok számára is zarándokhelyet képeznek. Évente nemcsak ilyenkor, Dávid Ferenc halálának emlékűnnepén, hanem számtalan alkalommal róják a felfele vezető utat a világ minden részéről érkező zarándokok. Nemcsak a zordon falak varázsa ragad magával. Mert számunkra többet jelent egymásra rakott kövekből álló falaknál. Számunkra szellemi töltettel bír, s ez különbözteti meg minden más hegy tetején emelkedő várostól. Itt fejet hajtunk vallásalapító püspökünk emléke előtt, aki e falak között halt mártírhalált. Az Isten igazságát felismerő és kimondó ember emléke előtt tisztelgünk.

Ma is azért vagyunk itt, hogy e rendíthetetlen hit előtt tegyünk tiszteletet. De vajon miben áll ez a hit?

Valahol Jézus szavaival kezdődik: „Ti vagytok a világ világossága.” A világosság a Bibliában az igazságot jelképezi. És Jézus elmondása szerint mindez

bennünk is megvan. Az igazság Isten ajándéka és mindannyiunkban megvan. Az első lépés ennek felismerése. De jelenti azt is, hogy Isten világossága rajtunk keresztül lehet a világ világossága. Tehát mi is kellünk hozzá, ránk is szükség van, hogy kiáradjon. Szükség van a mi gondolatainkra, a mi megértésünkre, a mi értelmünkre, tudásunkra és a mi szívünk felismerésére az istenhit megtalálásában és továbbadásában. S az emberekhez, a világhoz már ez az Isten által meggyújtott, s az emberi szív és lélek által is megértett világosság jut el.

Ez a felismerés Dávid Ferenc Istenről való felfogásának fontos pillére: Bizonyoságtévése szerint istenhitének két forrása van: a Szentírás, mint kijelentés, és az ember. Isten nemcsak annyi, mint amennyit a Szentírás mond róla, hanem sokkal több. Több azzal, amit az ő emberi szíve megérez róla. Dávid Ferenc nem konstruálja Istent, ő éli őt. Számára Isten nem egy rideg, formális, komplex misztikus konstrukció, hanem élményszerűen megragadható személyes valóság. S így jut el a felismerésig: Miként az ember, Isten is individuum. Azaz oszthatatlan. Azaz egy. (Gellérd Imre)

A következő lépés a világosság kisugárzása, a cselekvés: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok!” Nem az aszkéta szentek, nem a pusztába kivonuló szerzetesek világossága, nem az önmagáért való hit, hanem a hegyre épített város fényárja, a meggyújtott és lámpatartóra elhelyezett gyertya fénye, mely mindenki számára világít. Milyen egyszerűen érvel Jézus: „A lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem, hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban.” Különben mi haszna volna azt meggyújtani. Az elrejtett életmódba való menekülés az elhívás megtagadása. Minden olyan magát Jézushoz tartozónak mondó közösség vagy ember, aki az elrejtettségre törekszik, megtagadta az ő követését. Elásta a rábízott drága kincset, mint az egytalentumos ember.

„Akiket Isten Lelke megvilágosított, nem szabad hallgatniuk, sem az igazságot el nem rejthetik.” – vallja Dávid Ferenc is. Hanem kötelességtudóan kell kiállniuk, jó és rossz időben egyaránt. Erről regél magas Déva vára.

Itt állok, másként nem tehetek – olvasom a minap egy, a könyvespolcomon álló, két Sütő-drámát magába foglaló kötet címlapján. Leemelem, és közelről nézem a borítót: a prófétai, Isten szavát és igazságát hirdető hit vajúdása fehérlik a sötét borítón. Hivatás vagy kényszer? – forog bennem a kérdés. Valami megmagyarázhatatlan, érthetetlen, mégis csak kézzelfogható, elkötelezett cselekedetekben és konokságában megnyilvánuló lángolás. A kötet második, *Csillag a máglyán* című drámájában a szerző a hitét sem megtagadni, sem elhallgatni nem tudó ember örök vajúdságát Szervét Mihály, a hírhedt spanyol szentháromság-tagadó ajkaira adva hozza az olvasó elé, aki a biztos máglyahalál előtt így imádkozik: „Segíts meg, Istenem, életemnek e nehéz órájában. Ne oltsd ki bennem, Uram, a gyertyát; te gyújtottad meg azt Szent Máté evangéliumával, te paran-

csoltad meg a szólást és ítélted örök kárhozatra a hallgatást. Gyertyát nem azért gyújtanak, hogy a véka alá rejtsék, hanem, hogy a gyertyatartóba tegyék, és fényét vesse mindazokra, kik a házban vannak. Gondolkodó emberek, ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épített város. Te parancsoltad meg, Uram: amit néktek sötétben mondok, a világosságban mondjátok: és amit a fülbe sűgva hallotok, a háztetőkről hirdessétek. [...] A te műved, Uram, a kényszer, a szavaimat formáló sugallat; a nyájterelő Jákób varázslata az ivóvizünkben, falat kenyérünkben, szerelmünkben, szándékainkban és minden tétova mozdulatunkban az igazságért, mely bennünk lakozik s mégis oly távoli.” (Sütő András: *Csil-lag a máglyán*)

Igen! Kényszer és hivatás is. Valami belülről feszítő és külső erővel is ható. Ki kell mondani, meg kell élni, különben belülről sorvaszt el. De erőt is ad! Szabaddá tesz. Dávid Ferenc kedvenc idézete: „Megismeritek az igazságot, s az igazság szabadokká tesz titeket.” Akinek sikerül a hamisítatlan jézusi evangéliumot megragadni, az szabaddá válik.

József Attila szavai csendülnek fel bennem: „És lesznek, akik elszörnyülködven / Ilyesfélét beszélnek egymásnak: / Miket össze nem fecseg ez az ember! / Hisz ez bolond, zárjuk el hamar, / Lázás hitét lehüti majd a magányosság. / Erre pedig csak azt mondhatom, / Az én akarásom nem bolondság, / Hanem tövigkalászos táblája a tibennetek / Még csak csirázó búzaszemeknek. / Az én hitem a földnek melegsége / És miként a föld szétosztja melegét / Gyenge füveknek, rengeteg erdőknek egyaránt, / Az én hitemet úgy osztom szét közöttetek.” (József Attila: *Tanítások*)

Az-oszthatatlan, személyes, gondviselő Atya szeretetének melege megvilágosít, felszabadít és erőt ad, hogy a benned levő világosságot tovább add, miként Jézus vagy Dávid Ferenc tette.

Déva várának romjai vesznek körül. Messziről vagy közlelről jöttünk – varázsa vonzott ide. Nem a zordon falaké, hanem Dávid Ferenc szellemiségének varázsa. Ünneplünk, de hogyan?

Vajon csupán a vallásalapító ember szellemi nagyságát ünnepeljük-e? Vajon tisztelettevésünk közben csupán a múlt felemlegetésénél maradunk-e? Vagy a múlt emberének szellemisége találkozik a ma emberének a lelkével? Hisz minden zárandoklatnak ez a legfontosabb pillanata: erőt meríteni, s a főhajtáson túl reményt és hitet találni. Nem elég csak annyit elhinni, hogy mi vagyunk a világ világossága, hanem arra is szükség van, hogy tudjuk ezt. Nem elég tisztességet tenni vallásalapítónk emléke előtt, arra is szükség van, hogy szellemisége bennünk folytatásra találjon. Magas Déva várának varázsa több kell lennie a múlt vonzásánál. Számunkra élő forrás, mely hitünk megélésére buzdít. Hogy úgy ragyoghasson a mi világosságunk az emberek előtt, hogy cselekedeteinket látva dicsőítsék a mennyei Atyát. Ámen.

LAKATOS SÁNDOR

AKARSZ-E HALHATATLAN LENNI?¹

„Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre, most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten.” (1Kor 13,12)

„Képzeld el egy ősz öregembert, aki egy üvegecskét nyújt feléd. S szól: »Ebben van a halhatatlanság itala. Aki megissza, örökké fog élni.« ... Meginnád? Azonnal? Elkunyerálnád, hogy majd gondolkozol rajta? Elutasítanád? Alkudozni kezdenél? És ami a legfontosabb: nem borzongatna meg valami szorongásféle, olyasmi, ami leginkább a halálfélelemhez hasonlítható?

A visszavonhatatlan és végleges életben maradás fenyegetése. Amin többé soha nem lehet változtatni. Évszázadok fognak elmúlni, évezredek, mindenki meghal, akit ismertél, szerettél, vagy gyűlöltél, és mindenki, aki valaha is belépett az életedbe, s az emberélet végén kihullt belőle...

Emlékezhetsz-e arra, hogy ki mindenkibe voltál szerelmes hatszáz és nyolcszáz és ezerkétszáz évvel ezelőtt, és hol nyugszanak megöregedett és halálba tért gyermekeid, sok százan, akiknek a nevét is elfelejtetted? Megölni sem bírod magad, nem hajthatod le a fejed örök álmra, létezned kell, most és mindörökké, ámen.

Történhet még valami a világon, amit ne ismernél? Születhetne még ember, aki érdekelne? Előállhatna olyan helyzet, ami számodra ne lenne halálosan unalmas. S el tudnád-e viselni önmagadat a végtelenségig?... Kéred az üvegcst? Akarsz halhatatlan lenni?” (Popper Péter)

Október-november tájékán, úgy érzem, döbbenetes gondolatokat ébreszt Popper Péter írása. A pesti srácok, az aradi vértanúk, a reformáció ünnepe, halottak napja, Dávid Ferenc emlékezete, a természet szunnyadása, a nappalok rövidsége mind-mind az elmúlásra és az örökkévalóságra, a halandóságra és örök életre tereli a figyelmet. Ez a természet és hagyományaink rendje. És te, Kedves Testvérem, aki ma Isteneddel találkozni jöttél e hajlékba, jó helyen jársz.

Halandóság és halhatatlanság, kezdet és vég, születés és halál... Olyan szavak, amelyek elbűvölnek, ha a csendes gondolat magával ragad egy pillanatra.

¹ Elhangzott az Unitárius Egyház fennállásának 440 éves ünnepi istentiszteletén Székelykeresztúron 2008. november 16-án